

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Географічний факультет

Кафедра фізичної географії, геоморфології та палеогеографії

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Динаміка клімату Європи в голоцені

вибіркова

Освітньо-професійна програма **Географія**
(назва програми)

Спеціальність **106 Географія**
(вказати: код, назва)

Галузь знань **10 Природничі науки**
(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти **третій (освітньо-науковий) рівень**
(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

географічний

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання **українська**
(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробники: Рідуш Б.Т., завідувач кафедри фізичної географії, геоморфології та палеогеографії, проф., д. геогр. н.,

(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів)

<http://terra.chnu.edu.ua/bogdan-tarasovych-ridush/>

Контактний тел.: +38 (0372) 584853

E-mail: b.ridush@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle: <https://moodle.chnu.edu.ua>

Консультації Очні консультації: понеділок та четвер 15.00-17.00

Онлайн-консультації: за попередньою домовленістю.

1. Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Динаміка клімату Європи в голоцені» є формування глибокого розуміння та компетентностей у географічному вивченні динаміки клімату Європи протягом голоцену; засвоєння теоретичних та практичних знань для аналізу взаємодії природних та антропогенних факторів у формуванні кліматичних умов.

Завдання курсу: ознайомлення з етапами та основними характеристиками голоценового клімату Європи; вивчення палеокліматичних методів та їхнього застосування; аналіз впливу голоценових кліматичних змін на природні ландшафти, антропогенних впливів на клімат Європи в голоцені; аналіз сучасних наукових підходів та досліджень у галузі динаміки клімату в Європі; розгляд напрямків подальших досліджень для прогнозування кліматичних змін у регіоні.

2. Результати навчання

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

ФК 01. Здатність демонструвати знання сучасного стану, основних тенденцій і перспектив розвитку географії та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері географії та/або дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з географії та суміжних галузей.

ФК04. Здатність до наукової аргументації, володіння системним науковим світоглядом, застосовувати сучасні методи географічних та міждисциплінарних досліджень, інформаційні та комунікаційні технології, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій діяльності.

Програмні результати навчання за ОНП «Географія»

ПРН 01. Застосовувати сучасні концептуальні знання географії, її окремих напрямків та суміжних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових досліджень та здійснення професійної діяльності.

ПРН03. Володіти методологією природничо- та/або суспільно-географічних досліджень, застосовувати її у власній науковій діяльності та викладацькій практиці.

ПРН 05. Використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, програмне забезпечення при проведенні наукових досліджень та в освітній діяльності;

ПРН07. Розробляти і викладати навчальні дисципліни, дотичні до предметної області географії, обґрунтовано обирати та ефективно використовувати сучасні освітні технології, методи й засоби навчання у закладах вищої освіти та інших установах і організаціях, що здійснюють підготовку фахівців у сфері географії, природокористування та регіонального розвитку.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр										Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні заняття	
денна	1	2	3	90	2	10	20	-	-	60	-	залік

3.2. Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовний модуль 1											
Тема 1. Еволюція клімату Європи в голоцені: вступ до вивчення. Основні етапи змін клімату Європи. Вплив природних та антропогенних факторів на кліматичні зміни	18	2	4			12						
Тема 2. Палеокліматичні джерела та їхнє значення для вивчення голоценової динаміки клімату. Огляд методів та джерел, які використовуються для вивчення і реконструкції голоценового клімату. Аналіз палеокліматичних індикаторів та їх роль у формуванні наукових уявлень про минулі кліматичні умови.	18	2	4			12						
Тема 3. Вплив голоценових кліматичних змін на природні ландшафти Європи.	18	2	4			12						
Всього (M1)	54	6	12			36						
Змістовний модуль 2												
Тема 4. Вплив кліматичних змін на розподіл рослинності та гідрографічні системи.	18	2	4			12						
Тема 5. Актуальні виклики та перспективи вивчення голоценової динаміки клімату в Європі.	18	2	4			12						
Всього (M2)	36	4	8			24						
Всього	90	10	20			60						

3.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість балів	Кількість годин
1	Використання палеокліматичних даних для проведення аналізу та реконструкції кліматичних умов у конкретних періодах голоцену	4	4
2	Полюва екскурсія для спостереження голоценового впливу кліматичних змін на різноманітні природні об'єкти.	4	4
3	Створення географічних карт, яка відображатиме основні голоценові кліматичні зміни в Європі.	4	4
4	Дендрохронологічний метод у реконструкціях палеоклімату	4	4
5	Підготовка та проведення презентацій на тему голоценової динаміки клімату в Європі	4	4

3.4. Самостійна робота

№	Назва теми	Форми контролю	Кількість балів
1	Зміни фауни ссавців в Європі протягом голоцену. Плейстоцен-голоценове вимирання фауни.	Дискусія, есе	8
2	Вплив кліматичних змін на археологічні культури та розвиток і занепад цивілізацій.	Усне опитування, есе	8
3	Катастрофічні кліматичні події	Дискусія, практична робота	8
4	Евстатичні коливання рівня моря в голоцені	Усне опитування, практична робота	8
5	Малий Льодовиковий період	Усне опитування, контрольна робота	8

4. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

У ході вивчення предмету " Динаміка клімату Європи в голоцені ", головними методами навчання є лекції та практичні заняття. Самостійна робота також має істотне значення.

На лекціях розкривається науковий та теоретичний зміст тем, які вивчаються, а також практичне застосування цих знань. Лекції ведуться у формі діалогу, і матеріал завжди пояснюється. Зокрема, використовуються ілюстрації та відеопрезентації для кращого усвідомлення матеріалу.

Практичні заняття призначені для поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих на лекціях і під час самостійної роботи. Крім того, їх метою є розвиток практичних навичок та їх використання у реальних ситуаціях.

Самостійна робота передбачає самостійне вивчення відповідних тем, засвоєння необхідної інформації та розвиток творчих здібностей здобувачів. Крім того, вона сприяє формуванню навичок самостійного аналізу вивченого матеріалу і практичного застосування отриманих знань.

5. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

5.1. Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінкою «А» оцінюється повна та аргументована відповідь на теоретичне запитання, тестові питання та сформульовано правильні визначення з глосарію, а також подано правильний розв'язок задачі, що розкриває суть матеріалу, що свідчить про вміння аналізувати матеріал та робити змістовні висновки. Відповідь повинна бути чіткою, логічною і послідовною.

Відповідь оцінюється на «В» за умови розкриття теоретичного питання білету та тестових завдань, понять з глосарію і задачі, але містить неточності, що не суттєво впливають на зміст завдання.

Відповідь оцінюється на «С» за умови повного та правильного розкриття одного з питань білету, але у відповіді не достатньо правильно сформульовано визначення з глосарію. У той же час тестові та практичні завдання вирішені на належному рівні.

Якщо підхід викладення матеріалу правильний, але виявляється недостатнє його розуміння, і в той же час практичне завдання розв'язано з деякими неточностями виставляється оцінка «D».

Відповідь оцінюється на «Е» у випадку правильного підходу до викладення теоретичного матеріалу та розв'язання практичного завдання.

В усіх інших випадках відповідь оцінюється на «Fх».

Загалом максимальна кількість балів, які може отримати здобувач така: практичні роботи (20), самостійна робота (40).

5.2. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
Відмінно	Оцінка (бали) A (90–100)	Пояснення за розширеною шкалою відмінно
Добре	B (80–89)	дуже добре
	C (70–79)	добре
Задовільно	D (60–69)	задовільно
	E (50–59)	достатньо
Незадовільно	FX (35–49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1–34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

5.3. Засоби оцінювання

Здобувач, який не отримав позитивні оцінки за підсумками роботи над кожним модулем, вважається не атестованим та не допускається до складання заліку. Допущеним до складання заліку здобувач може бути лише у разі відпрацювання всього матеріалу, передбаченого навчальним планом у повному обсязі, або тієї частини навчального матеріалу, за який отримано незадовільну оцінку, або за яким він неатестований.

Облік успішності за формами поточного контролю знань проводиться за такими видами роботи:

- підготовка рефератів та ІНДЗ,
- комп'ютерне тестування,
- письмове визначення основних понять,
- контрольні роботи, самостійні роботи,
- розв'язання задач.

6. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень з навчальної дисципліни.

Форми поточного та підсумкового контролю

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- реферати;
- розрахункові, графічні, розрахунково-графічні роботи
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ:

- залік

7. Рекомендована література

7.1. Основна

1. Романчук С.П. Історичне ландшафтознавство: Теоретико-методологічні засади та методика антропогенно-ландшафтних реконструкцій давнього природокористування. К.: Київ. ун-т, 1998. 146 с.
2. Просторово-часова кореляція палеогеографічних умов четвертинного періоду на території України / За ред. Ж.М.Матвіїшиної. К.: Наук. думка, 2010. 191 с.
3. Roberts N. The Holocene. An Environmental History. Wiley Blackwell, 2014. 364 p.

7.2. Додаткова

4. Ладюри Е. Л.Р. Коротка історія клімату: від середньовіччя до наших днів. К.: Ніка-Центр, 2009. 144 с.
5. Фейген Б. Велике потепління: Зміна клімату та піднесення та загибель цивілізацій. К.: Ніка-Центр, 2016. 270 с.
6. Chepalyga A.L., 2007. The Late Glacial Grear Flood in the Ponto-Caspian basin. Yanko-Nombach V. et al. (eds.), the Black Sea Flood Question, 199-148.
7. Encyclopedia of Paleoclimatology and Ancient Environments / V. Gornits (Ed.). Springer, 2009. 1048 p.

Власні публікації викладача з тематики курсу

1. Кочерган Я., Рідуш Б. Кріогенне вивітрювання в карстових порожнинах Буковинського Придністров'я // Науковий вісник Чернівецького університету: Зб. наук. праць. Вип. 587-588: Географія. – Чернівці: Рута, 2011. – С. 30-35.
2. Калуш Ю., Рідуш Б. Голоценові сейсмодислокації Кельменецького Подністров'я // Науковий вісник Чернівецького університету: Зб. наук. праць. Вип. 587-588: Географія. – Чернівці: Рута, 2011. – С. 13-18.
3. Киналь О.В., Проскурняк М.М., Рідуш Б.Т., Чернега П.І. Буковинськими Карпатами та Передгір'ям: путівник наукової екскурсії конференції «Еволюція та антропогенізація ландшафтів передгірських і гірських територій» 31 трав. – 2 черв. 2012 р. – Чернівці: Букрек, 2012. – 32 с.
4. Андрейчук В.М., Гембіца П., Коржик В.П., Рідуш Б.Т. Палеогеографічні дослідження голоценового алювію в Багненській долині (Буковинське Передкарпаття, Чернівецька область) // Науковий вісник Чернівецького університету: Зб. наук. праць. Вип. 616: Географія. – Чернівці: Рута, 2012. – С. 5-11. Бібл. 19 назв. 10 іл. 1 табл. Резюме англ., рос.
5. Калуш Ю.І., Рідуш Б.Т. Палеосейсмодислокації в районі Дністровської ГАЕС – індикатори сейсмічних подій у регіоні Середнього Подністров'я // Науковий вісник Чернівецького університету: Зб. наук. праць. Вип. 616: Географія. – Чернівці: Рута, 2012. – С. 19-24.
6. Kalush I., Ridush B. Holocene seismodislocations of Kelmentsy part of the Dniester area, Ukraine / Iuliia Kalush, Bogdan Ridush // Georeview 02/2013; 22(1):1-7. DOI:10.4316/GEOREVIEW.2013.22.1.6.
7. Рідуш Б.Т., Дутчак М.В., Холявчук Д.І. Природно-антропогенні об'єкти Північно-Бессарабського Придністер'я. Путівник наукової конференції «Від географії до географічного українознавства: еволюція освітньо-наукових ідей та пошуків (до 140-річчя започаткування географії у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича)» 12-13 жовтня 2016 / За ред. Б.Т.Рідуша. – Чернівці: Чернівец. нац. ун-т, 2016. – 24 с.
8. Decaulne A., Răchită I.-G., Kholiavchuk D., Pop O., Holobacă I.H., Ridush O., Ridush B., Horváth Cs., 2023, Patterns of snow avalanche activity during the last century in Chornohora Range (Eastern Carpathians, Ukraine): Tree-ring reconstruction coupled with synoptic conditions analysis, CATENA, Volume 233 : 1-15, 107523. <https://doi.org/10.1016/j.catena.2023.107523>
9. Gavrilă I.G., Kholiavchuk D., Holobacă I.H., Ridush O., Horváth C., Ridush B., Meseșan F., Pop O.T. Tree-ring records of snow-avalanche activity in the Rodna Mountains (Eastern Carpathians, Romania). Natural Hazards 114, 2041-2057 (2022), <https://doi.org/10.1007/s11069-022-05458-w>

10. Gębica P., Jacyszyn A., Krapiec M., Budek A., Czumak N., Starkel L., Andrejczuk W., Ridush B., 2016. Stratigraphy of alluvia and phases of the Holocene floods in the valleys of the Eastern Carpathians foreland. Quaternary International, Vol.415, pp.55:66.
11. Рідуш Б., Божук Т. Карстово-спелеологічні екскурсії у Заставнянському карстовому районі (Північна Буковина) // Геотуризм: практика і досвід. М-ли III міжнар. наук.-практ. конф. (26-28 квітня 2018, Львів). – Львів: Каменяр, 2018. – С. 117-120.
12. Рідуш Б. Антропогенна активізація геоморфологічних процесів як загроза збереженості історичних підземних комплексів Середнього Подністров'я та Українських Карпат // Проблеми збереження та використання історичних підземних комплексів в умовах негативних техногенних впливів. Мат-ли Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ-Чернігів, 26-27 жовтня 2017 р.). / Упоряд. І.А. Черевко. – К.: Фенікс, 2018. - С. 66-72.
13. Ridush Bogdan, Bondar Kseniia. Late Pleistocene – Holocene climate changes records in loamy sediments of Bukovynka Cave // Climate Change in the Carpathian-Balkan Region during the Late Pleistocene and Holocene (1st Workshop on Regional Climate Dynamics, Suceava, Romania, 9-12 June 2011). Abstract volume. - Suceava, Romania, 2011. – P.51.

8.Інформаційні ресурси

1.Бібліотечний сайт кафедри фізичної географії, геоморфології та палеогеографії

<https://collectedpapers.com.ua/>

<https://www.youtube.com/watch?v=B7cUwWRgBcM>

<https://www.youtube.com/watch?v=XTvOcm5dgDI>

<https://www.youtube.com/watch?v=lmbY-GrM8pl>

<https://www.youtube.com/watch?v=1BrhZBMOS8U>

<https://www.youtube.com/watch?v=DECwfQQqRzo>

Розподіл балів

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)					Кількість балів (залік)	Сумарна кількість балів
ЗМ 1			ЗМ 2		40	100
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5		
12	12	12	12	12		